

פרשת בלק – רביעי

(לט) וַיִּלֶךְ בַּלַּעַם עִם־בָּלָק לט ואזל בלעם, עם וַיָּבֹאוּ קִרְיַת חֲצוֹת: בלק; ואעליה, לקרית מחזוריה.

רס"א קרית חצות: עיר מלאה שוקים, אנשים, נשים וטף בחוצותיה, לומר: ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

(מ) וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וַצֹּאן מ ונכס בלק, תורין וישלח לבלעם ולשרים ועז; ושלח לבלעם, ולרברביא דעמיה. אשר אתו:

רס"ב בַּקָּר וַצֹּאן: (שם) דָּבָר מַעֲט בָּקָר אֶחָד וַצֹּאן אֶחָד בַּלְבָּד:

(מא) וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק מֵא וַהֲוֶה בַּצִּפְרָא וּדְבַר בַּלָּק יֵת בַּלַּעַם, ואסקיה לרמת דחלתיה; וחזא מתמן, קצת מן עמא.

רס"ג בַּמּוֹת בָּעַל: כְּתַרְגוּמוֹ: לְרַמֵּת דְּחַלְתִּיהָ שֵׁם עֲבוֹדַת אֱלִילִים:

(ס) וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם אֶל־בָּלָק א ואמר בלעם לבלק, בְּנִיהֲדִי בֹזֶה שְׁבַעַה מִזְבַּחַת בְּנִי לִי הֵכָא שְׁבַעַה מִדְּבַחִין; וְאַתְקִין לִי הֵכָא, שְׁבַעַה תּוֹרִין וּשְׁבַעַה דְּכִרִין.

(ב) וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בלעם ויעל בלק ובלעם פּר ואיל במזבח:

(ג) וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם לְבָלָק הַתִּיַּצֵּב עַל־עֲלֹתְךָ וְאַלְכָּה אֹיְלֵי יִקְרָה יְהוָה לְקִרְאָתִי וּדְבַר מַה־יֵּרָאֵנִי וְהִנֵּדְתִּי לָךְ וַיִּלֶךְ שָׁפִי:

רס"ד אֹיְלֵי יִקְרָה ה' לְקִרְאָתִי: אֵינוֹ רָגִיל לְדַבֵּר עִמִּי בְיוֹם. וַיִּלֶךְ שָׁפִי: כְּתַרְגוּמוֹ: יַחֲדִי, לְשׁוֹן שָׁפִי וְשִׁקֵּט, שָׁאִין עִמּוֹ אֵלָא שְׁתִּיקָה:

(ד) וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל־בַּלַּעַם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת־שְׁבַעַת הַמִּזְבַּחַת עָרַכְתִּי וְאָעַל פֶּר וַאֲיִל בַּמִּזְבַּח:

רס"ה וַיִּקַּר: לְשׁוֹן עֲרָאִי, לְשׁוֹן גִּנְאִי, לְשׁוֹן טַמְאָת קָרִי, כְּלוּמַר בְּקָשִׁי וּבְכַזְיוֹן, וְלֹא הָיָה נִגְלָה אֵלָיו בְּיוֹם, אֲלֹא בְשִׁבִּיל לְהִרְאוֹת חֲבַתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אֶת־שְׁבַעַת הַמִּזְבַּחַת: שְׁבַעַה מִזְבַּחַת עֲרַכְתִּי אֵין כְּתִיב כָּאֵן, אֲלֹא "אֶת־שְׁבַעַת הַמִּזְבַּחַת". אָמַר לְפָנָיו: אֲבוֹתֵיהֶם שֶׁל אֱלֹו בְּנוֹ לְפָנֶיךָ שְׁבַעַה מִזְבַּחַת וְאֵנִי עֲרַכְתִּי כְּנֻגַּד כֵּלָן. אֲבִרְהֶם בְּנֵה אֲרַבְּעָה (בראשית יב): "וַיִּבֶן שֵׁם מִזְבֵּחַ לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו" (שם): "וַיַּעֲתֵק מִשֵּׁם הַהָרָה וְגו'" (שם יג): "וַיֹּאחֲזֵל אֲבִרְם וְגו'" וְאַחַד בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וַיִּצְחָק בְּנֵה אֶחָד (שם כו): "וַיִּבֶן שֵׁם מִזְבֵּחַ וְגו'", וַיִּכְרוּ שֵׁם עַבְדִּי יִצְחָק בְּאֹר". וַיַּעֲקֹב בְּנֵה שְׁתֵּים: אֶחָד בְּשִׁכֶם וְאַחַד בְּבֵית אֵל. וְאָעַל פֶּר וַאֲיִל בַּמִּזְבֵּחַ: וְאַבְרָהֶם לֹא הֶעֱלָה אֲלֹא אֵיל אֶחָד:

(ה) וַיִּשֶׂם יְהוָה דָּבָר בְּפִי בַּלַּעַם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכַה תִּדְבֹּר:

רס"ו וַיִּשֶׂם יְהוָה דָּבָר בְּפִי בַּלַּעַם: וַיִּשֶׂם אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל־עֲלֹתוֹ הוּא וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב:

(ו) וַיֵּשֶׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל־עֲלֹתוֹ הוּא וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב:

רס"ז אֶרֶה־לִּי יַעֲקֹב וְלִכְהָ זַעֲמָה וַיֹּאמֶר מֶן אֲרֵם יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ־מוֹאָב מִהֲרִיר־קִדָּם לָכֶה אֶרְה־לִּי יַעֲקֹב וְלִכְהָ זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:

רס"ח אֶרֶה־לִּי יַעֲקֹב וְלִכְהָ זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל: בְּשָׁנֵי שְׁמוֹתֵיהֶם אָמַר לוֹ לְקַלֵּלם שָׁמָּא אֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ מְבַהֵק:

(ז) מָה אָקֹב לֹא קִבָּה אֵל וּמָה אֹזַעִם לֹא זַעַם יְהוָה:

רס"ט מָה אָקֹב לֹא קִבָּה אֵל: (במ"ד) כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים לְהִתְקַלֵּל לֹא נִתְקַלְלוּ, כְּשֶׁהִזְכִּיר אֲבִיהֶם אֶת עֲוֹנָם: "כִּי בֹאֲפִם הִרְגוּ אִישׁ", לֹא קִלֵּל אֲלֹא אָפִם, שְׁנֵאָמַר (בראשית מט): "אֲרוּר אָפִם". כְּשֶׁנִּכְנַס אֲבִיהֶם בְּמִרְמָה אֶצֶל אֲבִיו הָיָה רְאוּי לְהִתְקַלֵּל, מָה נֶאֱמַר שָׁם?

(שם כז): "גַּם־בְּרוּךְ יִהְיֶה". בְּמִבְרָכִים נֶאֱמַר (דברים כז): "אֵלֶּה יַעֲמְדוּ לְבִרוּךְ אֶת־הָעָם". בְּמִקְלָלִים לֹא נֶאֱמַר "וְאֵלֶּה יַעֲמְדוּ לְקַלֵּל אֶת הָעָם", אֲלֹא עַל הַקְלָלָה לֹא רָצָה לְהִזְכִּיר עֲלֵיהֶם שֵׁם קְלָלָה. לֹא זַעַם ה': (ברכות ו) אֵנִי אֵין כָּחִי, אֲלֹא שְׁאֵנִי יוֹדֵעַ לַכּוֹן הַשָּׁעָה שֶׁהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא כּוֹעֵס בָּהּ, וְהוּא לֹא כּוֹעֵס כָּל הַיָּמִים הַלָּלוּ שְׁבַאֲתֵי אֱלִיךָ. וְזֶהוּ שְׁנֵאָמַר (מִכָּה ו): "עַמִּי זִכֹּר־נָא מַה־יַּעֲזֹךְ וְכוּ' וּמַה־עָנָה אוֹתוֹ בַּלַּעַם וְגו' לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת ה'":

(ח) כִּי־מֵרָאשׁ צָרִים אֲרָאֵנוּ וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרֵנוּ הֵן־עַם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:

רס"י כִּי־מֵרָאשׁ צָרִים אֲרָאֵנוּ: אֵנִי מִסְתַּכֵּל בְּרֹאשֵׁיתָם וּבִתְחִלַּת שְׂרָשֵׁיהֶם וְאֵנִי רוֹאֶה אוֹתָם מִיִּסְדֵּים וּחִזְקִים, כְּצוּרִים וּגְבָעוֹת הַלָּלוּ, עַל־יְדֵי אֲבוֹת וְאִמָּהוֹת. הֵן־עַם לְבָדָד יִשְׁכֹּן: הוּא אֲשֶׁר זָכוּ לוֹ אֲבוֹתָיו לִשְׁכֹּן בְּדָד, כְּתַרְגוּמוֹ. וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב: כְּתַרְגוּמוֹ: לֹא יִהְיוּ נֹעֲשִׂין כָּלָה עִם שְׂאֵר הָאֻמוֹת עוֹבְדֵי גִלּוּלִים, שְׁנֵאָמַר (ירמיה ל): "כִּי אַעֲשֶׂה כָלָה בְּכָל הַגּוֹיִם וְגו'" אֵינֶן נִמְנִין עִם הַשְּׂאֵר. דְּבַר אַחֵר: כְּשֶׁהָן שְׂמַחִין אֵין אִמָּה שְׂמַחָה עִמָּהֶם, שְׁנֵאָמַר (דברים לב): "ה' בְּדָד יִנְחֵנוּ". וְכִשְׁהָאֻמוֹת עוֹבְדֵי גִלּוּלִים בְּטוֹבָה הֵם אוֹכְלִין עִם כָּל אֶחָד וְאַחַד וְאֵין עוֹלָה לָהֶם מִן הַחֲשָׁבוֹן, וְזֶהוּ "וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב":

(ט) מִי מִנֵּה עֹפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל תַּמַּת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתַהִי אַחֲרֵיתִי כְּמוֹהוּ:

רס"ב מִי מִנֵּה עֹפֶר יַעֲקֹב וְגו': כְּתַרְגוּמוֹ: דַּעֲדָקִיא דְּבֵית יַעֲקֹב וְכוּ' מֵאֲרַבַּע מִשְׁרֵיתָא אַרְבַּע דְּגָלִים.

דְּבַר אַחֵר: עֹפֶר יַעֲקֹב אֵין חֲשָׁבוֹן בְּמַצּוֹת שֶׁהֵם מְקַיְמִין בְּעֹפֶר. (דברים כב): "לֹא תַחְרוּשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמוּר". (ויקרא יט): "לֹא תִזְרַע כִּלְאִים". אִפֹּר פָּרָה וְעֹפֶר סוּטָה וְכוּיֹצֵא בָהֶם. וּמִסְפָּר אֶת־רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל: רִבְעִיעוּתֵיהֶן זֶרַע הַיוֹצֵא מִן הַחֲשָׁמִישׁ שְׁלֵהֶם. תַּמַּת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל: שְׁבָהֶם:

(י) וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בַּלַּעַם מָה עֲשִׂיתָ לִּי לְקַב אֵיבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִּרְכַּת בְּרִיךְ:

רס"ג מִי מִנֵּה עֹפֶר יַעֲקֹב וְגו': כְּתַרְגוּמוֹ: דַּעֲדָקִיא דְּבֵית יַעֲקֹב וְכוּ' מֵאֲרַבַּע מִשְׁרֵיתָא אַרְבַּע דְּגָלִים.

דְּבַר אַחֵר: עֹפֶר יַעֲקֹב אֵין חֲשָׁבוֹן בְּמַצּוֹת שֶׁהֵם מְקַיְמִין בְּעֹפֶר. (דברים כב): "לֹא תַחְרוּשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמוּר". (ויקרא יט): "לֹא תִזְרַע כִּלְאִים". אִפֹּר פָּרָה וְעֹפֶר סוּטָה וְכוּיֹצֵא בָהֶם. וּמִסְפָּר אֶת־רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל: רִבְעִיעוּתֵיהֶן זֶרַע הַיוֹצֵא מִן הַחֲשָׁמִישׁ שְׁלֵהֶם. תַּמַּת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל: שְׁבָהֶם:

(יא) וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בַּלַּעַם מָה עֲשִׂיתָ לִּי לְקַב אֵיבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִּרְכַּת בְּרִיךְ:

רס"ד וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יִשִּׂים יְהוָה בְּפִי אֹתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:

רס"ה וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יִשִּׂים יְהוָה בְּפִי אֹתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:

פרשת בלק – חמישי

(יג) וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק לְדַגֵּא אֹתִי אֶל־מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אִפְסָהוּ תִרְאֶה וּבָלוּ לֹא תִרְאֶה וּבָנוּ־לִי מִשָּׁם:

רש"י: וּבָנוּ־לִי: לשון צווי: קללהו לי:

(יד) וַיִּקְרָאוּ שְׂדֵה צִפִּים אֶל־רֹאשׁ הַפְּסָגָה וַיִּבֶן שְׂבָעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל פָּר וָאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ:

רש"י: שְׂדֵה צִפִּים: מָקוֹם גְּבוֹה הָיָה, שָׁשׁ הַצּוֹפֶה עוֹמֵד לְשׁוֹמֵר אִם יָבֹא חֵיל עַל הָעִיר. רֹאשׁ הַפְּסָגָה: בִּלְעָם לֹא הָיָה קוֹסֵם בְּבָלָק; רָאָה בָלָק שֶׁעֲתִידָה פִּרְצָה לַהֲפָרֵץ בִּישְׂרָאֵל מִשָּׁם, שָׁשׁ מֵת מִשָּׁה. כְּסָבוֹר שָׁשׁ תַּחוּל עָלֵיהֶם הִקְלָלָהּ, וְזוֹ הָיָה הַפִּרְצָה שְׁאֵנִי רֹאָה:

(טו) וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל־עֲלִיתְךָ וְאֶנְכִּי אִקְרָה כֹּה:

רש"י: אִקְרָה כֹּה: מֵאֵת הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. אִקְרָה: לשון אֲתַפְּעֵל:

(טז) וַיִּקָּר יְהוֹה אֶל־בִּלְעָם וַיֵּשֶׁם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:

רש"י: וַיֵּשֶׁם דָּבָר בְּפִיו: וְמָה הָיָה

הַשִּׁמָּה הַזֹּאת? וְמָה חָסַר הַמִּקְרָא בְּאֹמְרוֹ: "שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר?" אֵלָּא, כְּשֶׁהָיָה שׁוֹמֵעַ שְׂאִינוּ נִרְשָׁה לְקַלֵּל, אָמַר: מָה אֲנִי חוֹזֵר אֲצֵל בָּלָק לְצַעְרוֹ? וְנִתֵּן לוֹ הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא רֶסֶן וְחִפָּה בְּפִיו, כְּאֵדָם הַפּוֹקֵם בַּהֶמָּה בַּחֲפָה לְהוֹלִיכָה אֶל אֲשֶׁר יִרְצֶה, אָמַר לוֹ: עַל פְּרֻחָךְ תָּשׁוּב אֶל בָּלָק:

(יז) וַיָּבֹא אֵלָיו וְהָנוּ נֹצֵב עַל־עֲלִיתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אֹתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה־דְּבָר יְהוֹה:

רש"י: וְשָׂרֵי מוֹאָב אֹתוֹ: וְלִמְעַלָּה הוּא אֹמֵר: "וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב, בְּיּוֹן שָׂרָאוּ שְׂאִין בּוֹ תִקְוָה הִלְכוּ לָהֶם מִקְצָתָם וְלֹא נִשְׁאָרוּ אֵלָּא מִקְצָתָם. מַה־דְּבָר ה' (במ"ד): לְשׁוֹן צַחֲוֹק הוּא זֶה, כְּלוּמָר: אֵינֶךָ בְּרִשׁוֹתֶיךָ:

(יח) וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע הָאֲזִינוּה עֲדֵי בְנוֹ צִפּוֹר:

רש"י: קוּם בָּלָק: בְּיּוֹן שָׂרָאוּהוּ מִצַּחֲק בּוֹ, נִתְכַּנֵּן לְצַעְרוֹ: עֹמֵד עַל רִגְלֶיךָ, אֵינֶיךָ רִשְׁאֵי לִישָׁב, וְאֲנִי שְׁלוּחַ אֵלֶיךָ בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ שֶׁל מָקוֹם. בְּנוֹ צִפּוֹר: לְשׁוֹן מִקְרָא הוּא זֶה, כְּמוֹ (תהילים קד): "חִיְתוֹ יַעַר" (בראשית א): "וַחֲיִיתוֹ־אֶרֶץ" (תהילים קיד): "לִמְעַיְנוּ מֵיִם":

(יט) לֹא אִישׁ אֶל וַיִּכְזֹּב וּבֶן־אָדָם וַיִּתְּנָחֶם הַהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יִקְיַמְנָה:

רש"י: לֹא אִישׁ אֶל וָגו': כִּכָּר נִשְׁבַּע לָהֶם לְהִבְיֵאֵם וּלְהוֹרִישֵׁם אֶרֶץ שְׂבָעָה אַמּוֹת, וְאַתָּה סָבוֹר לְהַמִּיתָם בַּמִּדְבָּר? !. הַהוּא אָמַר וָגו': בִּלְשׁוֹן תַּמָּה, וַתִּרְגְּמוּ: "וַתִּבְיֵן וּמִתְמַלְכִּין" חוֹזְרִים וְנִמְלָכִין לַחֲזוֹר בָּהֶם:

(כ) הִנֵּה בָרֶךְ לִקְחָתִי וּבָרֶךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:

רש"י: הִנֵּה בָרֶךְ לִקְחָתִי: אֵתָּה שׁוֹאֲלֵנִי "מַה־דְּבָר ה'?" קִבַּלְתִּי מִמֶּנּוּ לְבָרֶךְ אוֹתָם. (ס"א: "בָּרֶךְ" כְּמוֹ "לְבָרֶךְ"). וּבָרֶךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה: הוּא בָּרֶךְ אוֹתָם וְאֲנִי לֹא אֲשִׁיב אֶת בְּרַכְתּוֹ. וּבָרֶךְ: כְּמוֹ וּבָרֶךְ, וְכֵן הוּא גִזְרַת רִי"ש, כְּמוֹ (תהילים עד): "אֹיֵב חֲרַף", כְּמוֹ חֲרַף וְכֵן (שם י'): "וּבּוֹצֵעַ בְּרֹךְ", הַמְהַלֵּל וּמְבָרֵךְ אֶת הַגּוֹזֵל וְאוֹמֵר: אֵל תִּירָא כִּי לֹא תַעֲנֹשׁ שְׁלוֹם יְהִיָּה לְךָ מִרְגִּזוֹ הוּא לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. וְאֵין לֹמַר בְּרֹךְ שֵׁם דְּבָר, שְׂאֵם כֵּן הָיָה נִקְוֵד בַּפֶּתַח קָטָן (ר"ל: סגול תחת הרי"ש) וְטַעְמוֹ לְמַעַלָּה, אֲבָל לִפִּי שֶׁהוּא פֶּעַל, הוּא נִקְוֵד קִמְצָן קָטָן (צירי) וְטַעְמוֹ לְמַטָּה:

(כא) לֹא־הָבִיט אֹן בִּיעֶקֶב וְלֹא־רָאָה עֲמַל בִּישְׂרָאֵל יְהוֹה אֱלֹהָיו עֲמֹ וַתְּרוּעַת מִלָּךְ בּוֹ:

רש"י: לֹא־הָבִיט אֹן וָגו': כִּתְּרַגְמוּ. דְּבָר אַחֵר: אַחֲרֵי פְשׁוּטוֹ הוּא נִדְרָשׁ מִדְּרָשׁ נֶאֱדָה. לֹא הָבִיט: הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אֹן שְׂבִיעֶקֶב, שֶׁשָּׁשֶׁהָן עוֹבְרִין עַל דְּבָרָיו אֵינוּ מְדַקְדָּק אַחֲרֵיהֶם לְהַתְּבוּנָן בְּאֲנִיּוֹת שְׁלֵהֶם וּבְעֲמָלָן, שֶׁהֵן עוֹבְרִים עַל דָּתוֹ. עֲמַל: לְשׁוֹן עֲבָרָה, כְּמוֹ (שם י): "הָרָה עֲמַל" (שם י'): "כִּי אַתָּה עֲמַל וְכַעַס תִּבְיֵט", לִפִּי שֶׁהָעֲבָרָה הִיא עֲמַל לִפְנֵי הַמָּקוֹם. ה' אֱלֹהָיו עֲמֹ: אֲפָלוּ מִכְעִיסִין וּמְמַרְסִים לִפְנֵיו, אֵינוּ זֶז מִתּוֹכָן. וַתְּרוּעַת מִלָּךְ בּוֹ: לְשׁוֹן חֲבָה וְרֻעוֹת, כְּמוֹ (שמואל ב, טז): "רַעַה דָּוִד אוֹהֵב דָּוִד" (שופטים טז): "וַיִּתְּנָה לְמַרְעֵהוּ". וְכֵן תִּרְגָּם אוֹנְקִלוֹס: וּשְׁכִינַת מִלְּכָהוֹן בִּינִיהוֹן:

(כב) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶת רָאִם לוֹ:

רש"י: אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם: אֵתָּה אֲמַרְתָּ: "הִנֵּה עָם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם", לֹא יֵצֵא מִעֲצָמוֹ, אֵלָּא הָאֱלֹהִים הוֹצִיאֵם. כְּתוֹעַפֶת רָאִם לוֹ: כְּתַקְף רוּם וּגְבוּהָ שְׁלוֹ. וְכֵן (איוב כב): "וְכִסְף תּוֹעַפּוֹת" לְשׁוֹן מַעֲזוֹ הַמָּה. וְאוֹמֵר אֲנִי, שֶׁהוּא לְשׁוֹן (בראשית א): "וַעֲוֹן יַעֲוֹפָף", הַמַּעֲוֹפָף בְּרוּם וּגְבוּהָ, וַתַּקְף רַב הוּא זֶה. תּוֹעַפֶת רָאִם: עֲפִיפַת גְּבוּהָ. דְּבָר אַחֵר: תּוֹעַפֶת רָאִם. תַּקְף רָאִמִּים (גִּישׁוֹן טח) וְאֹמְרוֹ רְבוּתֵינוּ: אֵלּוּ הַשָּׂדִים:

(כג) כִּי לֹא־נַחַשׁ בִּיעֶקֶב וְלֹא־קָסָם בִּישְׂרָאֵל כְּעַת יֹאמֶר לִיעֶקֶב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל:

רש"י: כִּי לֹא־נַחַשׁ בִּיעֶקֶב: כִּי רֹאשִׁים הֵם לְבִרְכָּהּ, שְׂאִין בָּהֶם מִנְחָשִׁים וְקוֹסְמִים. כְּעַת יֹאמֶר לִיעֶקֶב וָגו': עוֹד עֲתִיד לִהְיוֹת עַת כְּעַת הַזֹּאת, אֲשֶׁר תִּגְלֶה חֲבָתָן לַעֲיֵן כָּל, שֶׁהֵן יוֹשְׁבֵין לִפְנֵיו וְלוֹמְדִים תּוֹרָה מִפִּיו וּמַחְצִיתָן לִפְנֵים מִמְּלֶאכֵי הַשָּׁרָת, וְהֵם יִשְׁאָלוּ לָהֶם: מַה פָּעַל אֵל, וְזֶהוּ שְׁנֹאמֵר (ישעיה ל): "וְהָיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת־מוֹרֵיךְ". דְּבָר אַחֵר: יֹאמֶר לִיעֶקֶב אֵינוּ לְשׁוֹן עֲתִיד, אֵלָּא לְשׁוֹן הִנֵּה: אֵינֶן צְרִיכִים לְמַנְחָשׁ וְקוֹסֵם, כִּי בְּכָל עַת שֶׁצָּרֶיךָ לְהֹאמֶר לִיעֶקֶב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא וּמַה גְּזוּרָתוֹ בְּמָרוֹם, אֵינֶן מִנְחָשִׁים וְקוֹסְמִים, אֵלָּא נִמְסָר לָהֶם עַל פִּי נְבִיאֵיהֶם מַה הִיא גְּזֵרַת הַמָּקוֹם אוֹ אוֹרִים וְתַמִּים מַגִּידִים לָהֶם. וְאוֹנְקִלוֹס לֹא תִרְגָּם כֵּן:

(כד) הֵן־עָם כְּלָבִיא יָקוֹם וּכְאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד־יֵאָכַל טָרֵף וְדָם־חַלְלִים יִשְׁתֶּה:

רש"י: הֵן־עָם כְּלָבִיא יָקוֹם וָגו': כְּשֶׁהֵן עוֹמְדִין מִשְׁנָתָם שְׁחִירִית, הֵן מִתְּגַבְּרִים כְּלָבִיא וּכְאֲרִי לַחֲטוֹף אֶת הַמִּצּוֹת: לִלְבֹּשׁ צִיצִית, לְקַרָּא אֶת שְׁמֵעַ וּלְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. לֹא יִשְׁכַּב: בְּלִילָה עַל מִטָּתוֹ עַד שֶׁהוּא אוֹכֵל וּמִחְבֵּל כָּל מִזִּיק הַבָּא לְטָרְפוֹ. כִּיצַד? קוֹרָא אֶת שְׁמֵעַ עַל מִטָּתוֹ וּמִפְקִיד רוּחוֹ בִּיד הַמָּקוֹם. בָּא מַחְנָה וְגִיס לְהַזִּיקָם הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שׁוֹמְרָם וְנִלְחָם מִלַּחְמוֹתֵיהֶם וּמִפִּלֵּם חַלְלִים. דְּבָר אַחֵר: הֵן־עָם כְּלָבִיא יָקוֹם וָגו', כִּתְּרַגְמוּ. וְדָם־חַלְלִים יִשְׁתֶּה: (במ"ד) נִתְּנָבֵא, שְׂאִין מִשָּׁה מֵת עַד שִׁפִּיל מַלְכֵי מִדְּיָן חַלְלִים וַיִּהְיֶה הוּא עִמָּהֶם, שְׁנֹאמֵר (יהושע יג): "וְאֶת־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הַקּוֹסֵם הִרְגוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּחֲרֹב אֶל־חַלְלֵיהֶם":

(כה) וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם גַּם־קָב לֹא תִקְבְּנוּ גַם־בָּרֶךְ לֹא תִבְרַכְנוּ:

רש"י: גַּם־קָב לֹא תִקְבְּנוּ: "גַּם" רֹאשׁוֹן מוֹסָף עַל "גַּם" הַשֵּׁנִי וְ"גַם" שֵׁנִי עַל "גַּם" רֹאשׁוֹן. וְכֵן (מ"א ג): "גַּם־לִי גַם־לְךָ לֹא יִהְיֶה", וְכֵן (דברים לב): "גַּם בַּחֲזוֹר גַּם בְּתוֹלָה":

(כו) וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר־יִדְבֹּר יְהוֹה אֹתוֹ אֲעִשֶׂה:

כו וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק: וְאֵתָּה לְבָלָק: הֲלֹא, מִלִּילִית עִמָּךְ לְמִימַר, כָּל דִּימְלִיל יִי, יִתִּיהָ אַעֲבִיד.

(כז) וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבָלָעִם, אַף מָלֵט לֹא תִלּוּטְנוּ; אַף בִּרְכָּא, לֹא תִבְרִכְנוּ.

כז וַיֹּאמֶר בָּלָק לְבָלָעִם, אַף מָלֵט לֹא תִלּוּטְנוּ; אַף בִּרְכָּא, לֹא תִבְרִכְנוּ.

(כח) וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם גַּם־קָב לֹא תִקְבְּנוּ גַם־בָּרֶךְ לֹא תִבְרַכְנוּ:

כח וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם, אַף מָלֵט לֹא תִלּוּטְנוּ; אַף בִּרְכָּא, לֹא תִבְרִכְנוּ.

(כט) וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר־יִדְבֹּר יְהוֹה אֹתוֹ אֲעִשֶׂה:

כט וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק: וְאֵתָּה לְבָלָק: הֲלֹא, מִלִּילִית עִמָּךְ לְמִימַר, כָּל דִּימְלִיל יִי, יִתִּיהָ אַעֲבִיד.